

ÚJKELET

..... Izraeli magyar nyelvű független havilap

ÁLMODOZÓK ÉS REALISTÁK, EGYESÜLJÜNK A BÉKÉÉRT! Salom, szálám. Mind énekelünk róla, imádkozunk érte, vágyjuk, hirdetjük – de valóban törekszünk rá?

Akad, akinek a béke gondolata is kompromisszum. Pedig a kabbalista bölcsek szerint egyetlen módja annak, hogy elérjük a béke állapotát, azon bizonyosság tudata, hogy bármely pillanatban pontosan ott vagyunk, ahol lennünk kell. Amit megtapasztalunk, vagy azt a célt szolgálja, hogy előre vezesse lelkünket annak ösvényén, vagy hogy megtanulhassunk valamit abból, amin épp keresztülmegyünk.

Az Új Kelet szerzői ebben a hónapban azt mesélik el, kinek mennyit ér, mit jelent, és milyen felelősséggel jár a béke. Nem fegyverszünet, hanem igazi béke, amely azt jelenti: meg tudunk bocsájtani magunknak és másoknak.

ZS-kategória

SZABAD-E ZSIDÓKON NEVETNI?

És ha igen, akkor miért nem? Modern zsidó izraeli színház Magyarországon – lehetetlen küldetés vagy kötelező feladat? Jön a Gólem és mindenre válszol. Nácik, holokauszt, kultúrák közötti hidépítés, magyarkodás, zsidóskodás, sóletkésítés – mind lehet ironikus, humoros, de elgondolkodtató! Nem kell félni: lehet a zsidókon nevetni. És mi zsidók is nevetünk együtt magunkon másokkal, igen, úgy értem, nem zsidókkal! Szabad, sőt kötelességünk kimozdulni abból az áldozatszerepből, amiben az utóbbi hetven évben – jogosan – vagyunk. Új generáció nőtt fel, akik nem fogadják el a magyar zsidóság identitásának alapjául a soát, akik nem felejtik el, ami történt, de más utat, más életet, más-új identitást választanak maguknak.

Borgula András írása a 14. oldalon

Volt egyszer egy hajó

– VOLT EGYSZER EGY EMBER

Nehéz eldönteni, hol is kezdődik Abie Nathan, a Béke Hangja rádió-állomás megalapítójának története, hol fejeződik be és válik valami másná, többé. Egy szebb jövő ígéretévé. A Béke hangjának első adására 1973 májusában került sor. A hajó az izraeli partoktól 25 km-re horgonyozott le, biztonságban, nemzetközi

vizeken. Yoko Ono szerint Nathannak merész tervei voltak, de azon kevesek közé tartozott, akik mindehhez két lábbal álltak a földön – vagyis azon a bizonyos hajón, amely majd húsz éven át ringott valahol a Földközi-tengeren, a béke üzenetével borogtatva a Közel-Kelet lázas homlokát.

Kristóf Juli írása a 16. oldalon

A TARTALOMBÓL:

Béke szálljon minden házra
13+1 tanulságos idézet a békéről (4. o.)

Muszlimok, szeressétek magatokat!
Sterner Dóra alternatívája a békére (7. o.)

Kísérlet az együttélésre
Frankpeti a Béke Oázisáról (8. o.)

A magyar zsidóság reneszánszáról
Interjú Heisler Andrással (11. o.)

Estée Lauder örök!
Halmos Sándor a szépség nagymamájáról (12. o.)

Érdek és politika
Jogi labirintus Székely Róberttel (15. o.)

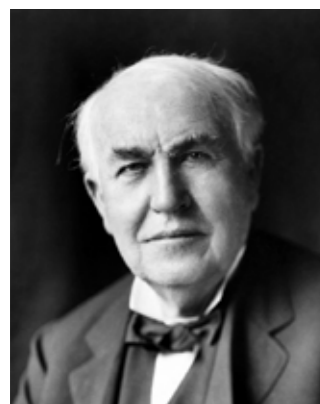
Az otthon nem csak egy ingatlan
Ceglédi Zoltán hazatalál (23. o.)

Béke szálljon minden házra

13+1 TANULSÁGOS GONDOLAT A BÉKE TERMÉSZETÉRŐL

A béke gondolata számos filozófust, művészt, véleményformálót ihletett meg az évszázadok során – akiknek köszönhetően sosem adtuk fel a reményt, még a legkilátástalanabb időkben sem. Akadt, aki a politika eszközeivel, mások inspiráló szavakkal, és volt, aki a hitével küzdött a békéért – ám közös bennük, hogy sosem adták fel a pacifizmust. Íme az Új Kelet szerkesztőségének 13+1 kedvenc idézete a békéről.

1 Büszke vagyok a tényre, hogy soha nem találtam fel gyilkos fegyvereket.
Thomas Alva Edison

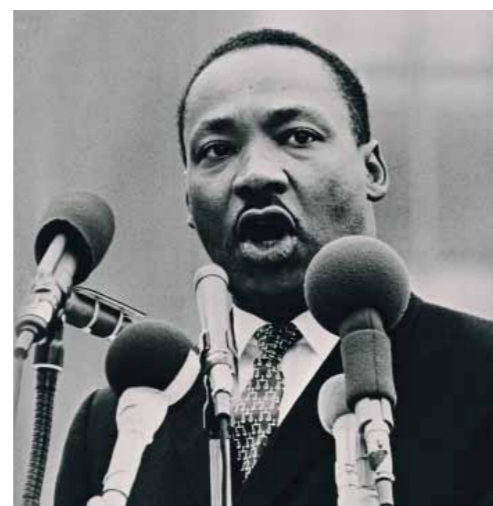

8 A csend kizárja az erőszakot. Az erőszak mindig lármás. Népgyűléseken szónokol, üvöltésre ingerli a tömeget, ordít, döngve masíroz, ló, bombákat dobál, robbant, rakétákkal küldi a halált. A béke közege a csend.
Popper Péter

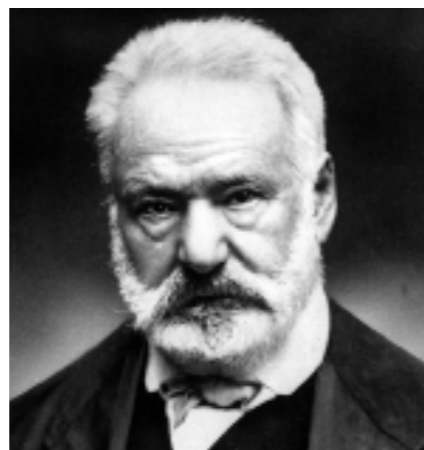
11 A béke egy mosollyal kezdődik. Ha nincs békénk, az azért van, mert elfelejtettük, hogy egymáshoz tartozunk.
Teréz anya

12 Az embernek egy olyan módszerrel kell felülemelkednie minden emberi konfliktuson, amely elutasítja a bosszút, az agressziót és a megtorlást. Ennek a módszernek az alapja a szeretet.
Martin Luther King

3 Ha békét tudnék kötni, arra jóval büszkébb lennék, mint a katonai sikerek révén szerzett kétes hírnévre.
Bonaparte Napóleon

4 Nincs szebb látvány, mint amikor pacifisták verekszenek.
Karinthy Frigyes

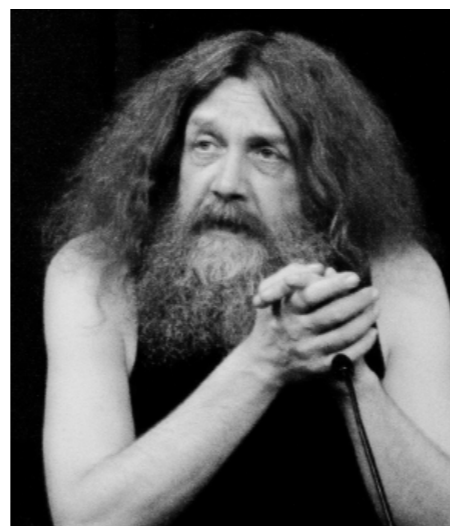

5 Szabadság, Egyenlőség, Testvériség, ezek a béke és a harmónia dogmái. Miért kell ezeket olyan félelmetes köntösbe öltöztetni?
Victor Hugo

7 A gyűlölet, a harag és a kínzás nélkül előrehaladhatunk egy olyan vízió felé, amely mélyebb és tisztább, és ahhoz mutat utat: miként élhetünk egymással, segítve és átkarolva egymást.
Richard Gere

10 Ellenzem az erőszakot, mert még ha hasznosnak tűnik is, a haszon csak átmeneti, de a szörnyűség, amit okoz, maradandó.
Mahatma Gandhi

Nem létezik olyan, hogy békéhez vezető út. A béke maga az út.
Mahatma Gandhi

13 Régi ironikus mondás, de ma is igaz: miközben az ember véres háborúra készül, fennhangon és ékesszólóan élteti a békét. Ez a következetlenség nem a huszadik század találmánya, mégis, ez a század látta e jelenség legszembetűnőbb példáját. Még soha nem ecsetelte az ember a világharmonia iránti vágyát ily meggyőzően, miközben tömegpusztító fegyverek soha nem látott garmadáját halmozta fel.
Alan Moore

Impresszum Felelős kiadó: Chaia és George Edri • Főszerkesztő: Steiner Kristóf (steiner.kristof@gmail.com) • Művészeti vezető, tördelő grafikus: Dániel Zsófia • Felelős szerkesztő, képszerkesztő: Salamon Sára • Olvasószerkesztő: Kristóf Juli • Korrektor: Sebő Anna • A lapszám szerzői: Avi Ben Giora, Balázs Ibi, Borgula András, Ceglédi Zoltán, Dávid Mariann, Frank Péter, Halmos Sándor, Korányi Eszter, Krasznai Éva, Kristóf Juli, Lévai György, Dr. Paszternák András, Réti Gyöngyi, Róna Éva, Schnapp Lea, Singer Arje, Steiner Kristóf, Sterner Dóra, Székely Róbert, Vadász Éva • A szerkesztőség e-mail címe: ujkelet@gmail.com • **Hirdetés – Izraelből: 050-534-5041, Magyarországról: 00-972-50-534-5041** • Információ a terjesztésről – Izraelből: 050-528-8982, Magyarországról: 00-972-50-528-8982 • Nyomda: Hádfusz Hechadás Ltd. • A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

A béke belül kezdődik

PACIFISTÁNAK LENNI NEM ÚRI PASSZIÓ

Anyaszült meztelenül, Dávid-csillag, tibeti Om és muzulmán hold-sarló tetoválással a hasamon – egy háborús övezetben? Miért ne?!

Miközben a hírekben az egyre fokozódó, feszült jeruzsálemi helyzetről olvashattunk, pár hónapja néhány kabbalista barátommal elhatároztuk: személyesen győződünk meg a tényekről. Kelet-Jeruzsálem szívében, az arabok lakta negyedben találtunk rá Siloach medencéjére – a szent forrásra, amely az első és második zsidó templom víz-csatornája volt. A muzulmán őr nem akart minket beengedni: „Nem vagyok a szolgátok”, „Lássam a pénzt!” kiabálta, miközben egyre több arab fiatal gyűlt körénk, nem épp a legkedvesebb szavakkal illetve minket. Végül felcsatantam – héber és arab szavak keverékével azt mondtam: „Mi csak békét akarunk!” A „szalam” szóra azonnal a kulcs után nyúlt a bácsi, és pénzt sem volt hajlandó elfogadni. A palesztin srácok döbbenet figyeltek minket – a meleg, tel-avivi kabbalistákat, akiket ellenségnek hittek –, amint meztelenül mártóztunk meg a jéghideg forrásban, amely a zsidó spiritualitás szerint segít megszabadulni a reaktív, békétlen viselkedésünkből eredő negatív karmától. Így legyen – személyes és globális szinten is. Békét Jeruzsálemre – békét a világra.

„Egy vérből valók vagyunk, te meg én.”

Sokaknak meglepő, amikor politikával foglalkozom, de nekem a politika mindenben jelen van egy kicsit: a zenében, amit hallgatok, a ruhákban, amiket hordok, az ételben, amit főzök. Valójában minden egyes apró döntésemmel kiállok valami mellett. De ez sosem azt jelenti, hogy választanék arab vagy zsidó oldal között, vagy viláosság és ateizmus között. Ellenkezőleg. Nálam ez arról szól, hogy az

épitett kórházakban, egyetemeken és irodákban. Jafon éltem és dolgoztam négy éven át, és nap mint nap tanúja voltam, hogy az arab fiatalok héber kifejezéseket használnak, amikor egymással beszélgetnek. Nemegyszer hallom, hogy muzlimok rettentő hálások azért, hogy van izraeli útlevelük, ezért nem kell tartaniuk az

extremistáktól, akik ezt a végeérhetetlen drámát fenntartják Izrael körül. Közben olvasom a gyűlölettől sugárzó kijelentéseket és a fenyegető újságcímeket mindkét oldalon, amik bosszúra és pusztításra szólítanak fel, és szégyellem magam. Miért azzal vagyunk elfoglalva, hogy ki volt itt előbb, ahelyett, hogy azt tanítanánk, mennyire fontos a béke, a feltétel nélküli szeretet és a tanulás? Mielőtt ítéletet mondanál, vedd figyelembe, hogy te

sem látod a teljes képet – mindkét oldalon sokan szenvednek. Közületek hányan azonosulnak tökéletesen annak az országnak a kormányával, ahol élnek? Hányan lennétek felháborodva, ha a külföldiek azzal skatulyáznának be benneteket, hogy a „ti fajtátok” ilyen? Valószínűleg sok olyan dolgot tesz a kormányod, amivel nem értesz egyet – kivéve,

ha mondjuk tagja vagy a kormányzó pártnak. Akármennyire is szeretem az országot, ahol élek, nem értek egyet mindennel, amit a vezetői tesznek. Ugyanígy Iránban, Egyiptomban és Jordániában sem akarja mindenki földig rombolni Izraelt – több millió jó szándékú ember él ezekben az országokban, akik mind ugyanarra vágyunk, mint mi: hogy egyként éljenek, békében. Nem tudom megérteni, miért gyűlölik Izrael vagy Irán lakóit csak azért, mert egy bizonyult történelmi szituációba születtek bele. Ennyi erővel utálhatnánk minden egyes oroszot csak amiatt, ahogyan Putyin elbánik az LMBTQ emberekkel. Szerintem ehhez nincs jogunk.

Ne hibáztassunk másokat! Ne várjunk arra, hogy a miniszterünk, az elnökünk, az imámunk vagy a rabbink oldja meg a problémákat, ehelyett fogadjuk el azt az alapvetést, hogy nincsen külső ellenségünk. Az egyetlen ellenségünk a saját beszűkült gondolkodásunk. A félelmeink, az egoizmusunk, és az az igényünk, hogy uniformizáljuk magunk körül a világot. De az emberek nem egyformák – hála Istennek –, és sosem lesznek azok, így inspirálhatják egymást kölcsönösen a különböző kultúrák. Tanulhatunk egymástól – elfogadást, új dolgokat, vagy régiakat, amiket elfelejtettünk. Ahogy Kipling mantrázza *A dzsungel* könyvében: „Egy vérből valók vagyunk, te meg én.”

Ebben a hónapban az Új Kelet szerzői csapata a világ talán legfontosabb témáját, koncepcióját, gondolatát: a békét boncolgatja. A próféta szóljon belőlünk. ■

Steiner Kristóf főszerkesztő
steiner.kristof@gmail.com
www.whitecityboy.com
facebook.com/SteinerKristofOldala

HOL SZEREZHETŐ BE AZ ÚJ KELET?

Az Új Kelet minden hónap utolsó csütörtökén jelenik meg, és előre megrendelhető Izrael legnagyobb könyvtárláncában, a Steimatzkyban. A kasszáján bárki jelezheti, hány példányra tart igényt, és hosszú távon is a hozzá legközelebb eső üzletbe kérheti a lapot. További információ az egyes üzletek közvetlen elérhetőségéről a Steimatzky központi számán: **1-700-70-66-00** (Izraelből), mail cím: **service@steimatzky.co.il**

A lap emellett számos kioszkba és lottózóba is bekeríthető – arra biztatjuk olvasóinkat, hogy lakóhelyükhöz, munkahelyükhöz közeli kioszkban adjanak le rendeléseket. Akiik tavaly év közepén fizettek elő az újságra, továbbra is rendszeresen kapják azt – új előfizetéseket azonban egyelőre nem áll módunkban regisztrálni, ezért köszönjük a türelmet és a megértést. Magyarországi terjesztés, szponzoráció és együttműködések kapcsán várunk ötleteket, érdeklődőket, segítőkészeket és barátokat – elektronikus levélcímlünk: **ujkelet@gmail.com**

Praktikus információkkal, kollaborációkkal és hirdetésekkel kapcsolatos kérdésekkel bárki fordulhat bizalommal az Új Kelet felelős szerkesztőjéhez, Salamon Sárahoz: **052-797-1655** (Izraelből), **00-972-52-797-1655** (Magyarországról).

Számár kibuc

MEGVALÓSULT ANARCHIZMUS AZ ARAVÁBAN

Ha Eilat felé tartunk a 90-es úton, és a nagyon finom jótvái fagyí elfogyasztása után még van kedvünk egy megállóra, érdemes letérni az útról ott, ahol jobboldalt egy hatalmas sárga szélérőmű-szerű oszlopot látunk. Ha beljebb megyünk, akkor egy egészen fura, sárból épített, türkizes-rózsaszínes buszmegálló fogad, utána pedig egy újabb sivatagi oázis. Persze, ha csak úgy besétálunk (ami valószínűleg nem nagyon fog feltűnni senkinek), elég keveset fogunk tudni megérteni abból, hogy mi is zajlik itt. Ebben az írásban egy magyar önkéntessel és egy nagyjából egy éve ott lakó izraelivel készített interjú segítségével próbáljuk meg azt az érzést kelteni, hogy a séta közben véletlenül rájuk akadunk az ebédlőben, és beszélgettünk egy jót.

... Korányi Eszter ...

Előjáróban még annyit, hogy Számárnak van a legnagyobb datolyaültetvénye a környéken, és bevételük majdnem fele is ebből származik. A települést 1976-ban alapították a kibucmozgalom keretén belül, azzal a céllal, hogy végre az egyén és ne a kollektív, az egyéni elnyomó akarat legyen a közösségformáló erő, hogy egy olyan hely legyen, ahol mindenki annyit és úgy ad a közösségnek, amennyit akar, és annyit vesz el belőle, amennyire szüksége van. A kibucot ma ötven család, körülbelül 250 fő lakja.

A hangulatos beszélgetősarok kellemes pihenőhelyet nyújt a munka után

A buszmegálló melletti feldíszített kis fa a sivatag színeiben pompázik

Adi: Évekig az eilati erdei iskolában dolgoztam oktatóként, így ismertem már a kibucot, voltak itt barátaim. A férjem gyakorlatilag a szomszédban, Neot Szmadarban élt, de ott nem igazán találtam meg a helyem, így ide költöztünk, pont mielőtt a kislányunk megszületett.

Hogy néz ki egy átlagos nap?

Dániel: Reggel 4:50-kor csörög az ébresztőm, vagy már kicseit előbb elkezdli tépni a hajam az árva kiscicám. Macskaetetés, munkaruhaöltés után bekapok két szem házi datolyát, és indu-

lás a munkába. Bepréselődünk két közösségi kisbuszba tucattnyi 5 literes vizeskannával, és irány az ültetvény. A munkaidő 5:30-tól 14:15-ig tart. Kis csoportokban dolgozunk, és minden két óra munka után tartunk egy kötelező szünetet, ami hangulattól függően negyed- vagy félórás, és többnyire narancs- és grapefruitzabálással telik. Amúgy a munkatempó a csapatra van bízva. Annnyira, hogy pár napja beraktunk egy harmadik negyedórás szünetet, hogy videóra énekelhessük a „Hakuna matata-t” a pálma tetején, négy nyelven. Délelőtt tizkor egyórás reggeliszünet van,

amikor svédasztalos reggelit tolunk, sziesztával, társasjátékkal, tornával, ki hogy. Számár filozófiája az egyént helyezi a középpontba, aki ebben a közösségi kontextusban tudja kibontani a személyiségét. Itt nem hisznek abban, hogy bürokratikus szabályok vagy munkaszervezeti hierarchia ösztönzi jól a termelékenységét. Tanácsal, viccelődéssel, kedves szóval megspékelte közösségi kohézió a termelés alapja. Például, ha munkakört szeretnél váltani, rosszul aludtál előző éjszaka és később jössz dolgozni, vagy máshoz van épp kárved, és szólsz az önkéntes-koordinátornak, tényként kezelik a döntésed.

Délután focizom, taicsizom, kecskéekkel és/vagy cicákkal játszom, vagy a közösségi medencében csillezek. Mondjuk átlag 40 fokban, tűző napon nem is lehet más-hogy élni, csak fedett testtel és lazán. Este festészet vagy zenélgetés, kinek hogy. Most sokan nézik kivetítőn a foci EB-t a biciklitúrások kocsmasátrában. Én meditálni járok a sivatagba vagy naplementét, gazellát, hiénát fotózni. Sajnegyed- vagy félórás, és többnyire narancs- és grapefruitzabálással telik. Amúgy a munkatempó a csapatra van bízva. Annnyira, hogy pár napja beraktunk egy harmadik negyedórás szünetet, hogy videóra énekelhessük a „Hakuna matata-t” a pálma tetején, négy nyelven. Délelőtt tizkor egyórás reggeliszünet van,

Adi: A kislányom bölcsis március óta, így én csak fél napot dolgozom, délután 1-ig. Nagyon örömteli dolog, hogy fél-egyéves korig minden anyuka otthon maradhat a gyerekével, viszont ha tovább maradtam volna, vagy

csak részben venném igénybe a bölcsit, az már nem lenne rendben – ugyan a család központi szerepet tölt be itt, mégiscsak azt érzem, hogy az egyéni döntéseimben a közösség érdekeit is számításba kell vennem. Az sem mindig könnyű, hogy a délutáni közös időben nincs túl sok másik kisgyerek és anyuka, akikkel barátkozhatnánk. Remélem, a helyzet javulni fog, mert épp három új család készül ideköltözni. Bár rengeteg a buli és a közösségi esemény, mi ezekben kevesebbet veszünk részt. Tervezzük, hogy mint sokan, mi is „örökbe fogadunk” majd egy-két fiatal önkéntest, és akkor könnyebb lesz majd az ő világuhoz kapcsolódni.

Ha azt mondom, datolyaültetvény, mi jut eszetekbe?

Dániel: Mivel az ültetvényen dolgozom, az egyik első dolog, amit megtanultam, hogy az európaiak tévedésből neveztek el datolyafának ezt a növényt. Valójában ez egy ósi, óriási fűfajta: ami fatörzsnek

látzik a magassága miatt, az valójában egy ősbokor korhadtt külső váza. Hihetetlenül érdekes, igénytelen, szúrós és erős növény mérgező tuskékkel, amik akár napokra megbéníthatják az ujjaidat. Imádja a száraz meleget, igazi sivatagi élőlény, az itteni mikroklíma tökéletes neki.

Adi: Egyértelműen a gadid (datolyaszüret). Ez egy különleges, az egész közösséget megmozgató esemény, sok egykori önkéntes, vagy itt felnőtt gyerek is visszatér ilyenkor. A csomagolóüzemben végzett munka jóvoltából találkoznak egymással azok is, akik év közben nem annyira, mert más helyeken dolgoznak. A gyerekeknek az ültetvényen szerveznek mindenféle programokat, hogy a szülők is ki tudják venni a részüket a munkából. A szüretelők egy része, azok az önkéntesek, akik csak erre az időre érkeznek, az ültetvényen is laknak – és persze az egészséget egy hatalmas buli zárja.

Szerintetek mi a kibuc jövője, fenntartható ez a berendezkedés?

Adi: Jelenleg az 50-60 éves korosztály nagyon központi szerepet tölt be, a fiatalabbnak minden értelemben erősítésre van szükségük. A közösséget a tagok egyéni felelősségvállalása tartja egyben, így az sem világos, hogy a következő generáció milyen irányban fogja majd formálni a helyet, már csak azért sem, mert mi is változunk az idők során. Ahhoz, hogy a kibuc jól működjön továbbra is, nekünk nagyobb szerepet kell vállalnunk az élet minden területén, és az idősebbeknek engedniük kell ezt. Evvel az egyéni felelősségvállalás értelme és mikéntje folyamatos tanulást, változatos formában történő megerősítést kíván.

Kinek ajánlanád az önkénteskedést Számárban?

Iglu vályogból – mindenki azt önti formába házként is, amit szeretne

Dániel: A tagok úgy fogalmazzák meg, hogy ők egy „élet-iskolát” tartanak fenn; akik idejönnek önkénteskedni és fogékonyak rá, azokból kibucnyikot nevelnek. Azoknak ajánlom, akik érdeklődnek a kétkezi munka, a kisközösségi életmód, az anarchista önkifejezés, a művészetek, a spiritualizmus és a növénytermesztés iránt. Mindig lesz, aki megkérdi, hogy vagy, a közösség felemel és a vállain hordoz. Ha nem hagyod el a kibuc területét, pénzre sincs

szükséged. Kísérlet egy nem kapitalista életmódra egy hiperkapitalista országban.

A kinek nincs legalább fél éve, hogy belevesse magát a dolgok sűrűjébe, igénybe veheti a kibuc biciklitúra-szervező szolgáltatását akár egy pár napra is, szeptembertől pedig a 40-es út mentén fekvő „Sitim – sivatagi asram” farm is újra az ő irányításuk alatt fogja várni a meditálni, táncolni, jógázni és bulizni vágyó közönséget. ■

Északról jelentik...

..... Arje Singer elbeszélése

GRAFICA SALAMON SARA

– Ha partot érünk, mi lesz tovább? – kérdezte pillangó-kisasszony. A férfi nem felelt. Megcsókolta a lány homlokát, orra hegyét és pici száját.
– Honnan vagy? – kérdezte a nő.
– Bondiból, a zsidónegyedből.
– És mi a foglalkozásod?
– Pilóta vagyok a légierőnél.
– A nagyapám is pilóta volt a világháborúban – nevetgélte a nő, kezével utánozva a szárnyú diktátor bajuszát. A férfi jól ismerte a lángokat. Tudta jól, hol égettek embereket. Ha bekopogna otthon édesanyjához: Anyukám! Megtaláltam, akit egész életemben kerestem. A nagyapukája...

De még sokkal félelmetesebb lett volna a bemutatkozás nagymamának: Az ő nagyapja miatt élsz te egyedül hatvan éve!

De azért biztos akart lenni.
– Honnan vagy? – kérdezte a lányt. Rövid csend.
– Turista Berlinből.
Újabb csend.
– Az én nagyapámat megölték a náciak.

A nő szemében könnyek jelentek meg.
– Nem az én hibám, szeretlek, bárki vagy!
A férfi nem felelt, lebandukolt a hajó hidjáról.
– Talán holnap, vagy akármikor... – kiáltott utána a nő.

Kint a szigeten a dagály elmosta a lábnymokat. ■

gűl a négy szem is találkozott: a zöldek a feketékkel.

A sétahajó megérkezett a trópusi szigetre. A mi újszülött párunk akkor már nagyon szerette egymást. Az őserdő puha mohaaágán, egy ezeréves pálmafa tövében csókolóztak. A reggeli eső, vagy talán a lehulló harmat megvédésítette homlokukat. A két ledobott kalap egy páfrány árnyékából bámulta az égen elvonuló szelíd bárányfelhőket. A fák ágai mint hatalmas kigyók szorongatták egymást, akárcsak a férfi és a nő.

Sirályok távolodtak a szigettől, le-lecsapva egy halra vagy rákra. A parton hullámok mosták a homo-

kot olyan simára, mint a férfi és a nő ösztinte szerelme.
Így töltötték a napot. A csókok elégtételt adtak az elmulasztott csókokért. A beszélgetés pillangókról szólt, komolyabb témát nem kerestek. A férfi szemében ő volt az egyetlen – a nőnek első és utolsó.
Késő délután a sétahajó visszaszállította az utasokat a szárazföldre. A hátuk mögött maradt két sor lábnyom – az egyik icike-picike, a másik nagy, mély és erős.

A hajón összetapadva ültek. Nem akarták, hogy a buta szél kettőjük közé férkőzzön.

A Béke hangja

EGY KÜLÖNLEGES RÁDIÓADÓ TÖRTÉNETE

Kristóf Juli

Volt egyszer egy hajó – volt egyszer egy ember. Nehéz eldönteni, hol is kezdődik Abie Nathan, a Béke hangja rádióállomás megalapítójának története, hol fejeződik be és válik valami mássá, többé. Egy szebb jövő ígérétévé.

Az Abie Nathanról szóló cikkek rendszerint az élettörténetével kezdődnek – az egyszerű, egyszerűtől –, hogy hagyománytisztelő zsidó családban nőtt fel, egy fiú- és két lánytestvére mellett. Csupán hat éves volt, amikor Mumbaiba küldték egy jónévű jezsuita iskolába, a St. Mary-be, bentlakásos tanulóknak. A család 1939-ben költözött utána Indiába. Anyja ekkor vette észre, hogy fia túlzott lelkesedést mutat a keresztény ikonok iránt, amelyből addigra már jelentős gyűjteménye is volt – így gyorsan átiratták a cionista zsidó Sir Jacob Sassoon iskolába.

Itt, ebben a közegeben kezdődött a huszadik század egyik legkarakteresebb, legerőteljesebb – és Izraelben egyértelműen legismertebb békeaktivistájának karrierje. Itt, a Beitar ifjúsági mozgalom táboraiban, az iskolai események során nőtt fel szerepéhez. Vezető akart lenni. Tenni, alkotni, kiállni a jó ügy mellett.

Az elsődleges „jó ügy” a cionizmus volt. 1943 augusztusában a brit hadsereg önkénteseket keresett a látszólag végtelen második világháborús csapatai kibővítésére. Az akkor csupán 16 éves Abie egy újsághirdetésből értesült a lehetőségről – el is ment a sorozásra, ahonnan azonban korára való tekintettel hazaküldték. Egy pár héttel később tehát visszatért, tizennyolc évesnek hazudta magát, és így be is sorozták. Két évvel később, 1945-ben hivatalosan is a brit hadsereg pilótája lett. Harcba azonban már nem került – helyette visszatért Mumbaiba és egy légitársasághoz szerződött el civil pilótának.

„Harminchárom órával azután, hogy Abie Nathan elindult privát békemissziójára, újra Izraelben landolt” – jelentette a HÁÁREC 1966. március elsején. A képet Nathan dedikálta is a lap gyermekmelléklete olvasójának.

ellen dúló háborúban. Többek között arab falvak bombázása volt a feladata – a cél az volt, hogy azok lakosai még a tűzszünet aláírása előtt elhagyják az ország területét. Ezek a települések jobbára védtelenek voltak, így minden kockázat nélkül lehetett alacsony magasságból támadni. Egy alkalommal, pár nappal Sa'sa' falu bombázása után Nathan elment, hogy körülnézzen a településen – saját szemével látta a pusztítást, a halottakat. „Szembesültem azzal, mit műveltem. Mély depresszióba estem” – vallotta később. Még két küldetést hajtott végre ez-

Sonsdöntések

Két olyan élmény érte ezekben az években, amelyek meghatározták további életét, karrierjét – és gondolkodásmódját. 1947-ben India és Pakisztán szétválását követően Abie légitársasága szerződött le a pakisztáni hindu lakosság kimenekítésére az új országból. Minden járat megtelt a menekültekkel, akik életükért rettegve szálltak fel a gépre, menekültek új hazájuk felé. Abie látta a kiszolgáltatott tömegeket, megtapasztalta a kegyetlenséget, amellyel elüzik őket

otthonukból. Egy alkalommal egy pakisztáni rendőr is felkerült a repülőre, és megfenyegette a pilótákat, hogy ha nem követik az utasításait, lelövi őket. A gép alig tudott felszállni, annyian voltak rajta – Abie végigsírta az utat, az Indiában való landolás után pedig idegösszeroppanást kapott, hetekre volt szüksége, hogy megemészsze az átélteket.

Az ifjú pilóta 1948-ban érkezett Izraelbe, hogy segítsen a fiatal állam

után, a második alkalommal egyiptomi csapatok állásait kellett volna bombáznia, de attól tartva, hogy civilek is vannak a közelben, inkább a tengerbe dobta a tölteteket.

Levegőben, vízen a Békeéért

Az ötvenes évek során Nathan az El-Al pilótájaként dolgozott, 1958-ban azonban otthagya a légitársaságot és pályát módosított – éttermet nyitott Tel-Avivban. A Kalifornia, amely a Dizengoff utcán helyezkedett el, a korabeli társadalmi élet egyik központjává, Abie maga pedig a pletykárok állandó szereplőjévé vált. Mindenki ismerte a nevét – de még korántsem azért, amiért ma emlékezünk rá: humanitárius tevékenysége és a béke iránti kikezdetetlen elkötelezettsége miatt.

Nathan először 1966-ban hívta fel magára a figyelmet, mikor – miután Nesz nevű pártja élén nem jutott be a Kneszetbe – úgy döntött, másképp intézi el, hogy Izrael békét kössön Egyiptommal. Az év februárjában repülőbe szállt és egyszerűen átrepült Egyiptomba, ahol Nasszer elnökkel

akart találkozni, hogy átadja neki petícióját. Az egyiptomi hatóságok azonban nem voltak eragdatva a tervtől – csakúgy, ahogy az izraeliek sem –, és hazadeportáltak a kalandort.

A hajó ötlete 1967-ben merült fel benne, ahogy az arab országok és Izrael rádiócsatornáit hallgatva rájött, szükség lenne egy semleges információforrásra, amely a békét támogatja. Abie üzenetét azonban nem nézték – illetve hallgatják – volna jó szemmel az ország területén. Így került a Béke hangja stúdiója egy hajóra. Tervét azonban nem tudta azonnal kivitelez-

ni – közbejött a biafrai humanitárius válság, amelyet nem tudott tetlenül szemlélni. Hollandiába ment, ahol hajót fogadott, átkelt az Atlanti-óceánra, és az Egyesült Államokban hatalmas összegeket gyűjtött, melyekből ételt és más eszközöket vásárolt és küldött el a konfliktustól megrokant térségbe.

A Béke hullámain

1969 lett, mire valóban hozzá tudott látni terve megvalósításához, a Béke hangjának létrehozásához. Ismét visszatért Hollandiába, ahol hajót vett, amellyel ismét az Egyesült Államok felé vette az újtját. Ezúttal azonban nem a világ szegényeinek és szenvedőinek gyűjtött, hanem arra, hogy teljes értékű rádióállomássá változtassa új szerzeményét. A támogatások ezúttal nem érkeztek olyan gazdagon, mint a biafrai gyűjtés idején – Nathannak egy évebe telt, mire felszerelte a hajót. A rádióberendezést maga George Harrison állta és szerellette be, de John Lennon is bőkezűen támogatta a békeharcos izraelit.

A Béke hangjának első adására 1973 májusában került sor. A hajó az izraeli

partoktól 25 km-re horgonyozott le, biztonságban, nemzetközi vizeken, adását az egész Közel-Keleten fogni lehetett. A rádió programja pedig a maga korában igen újszerű volt. Számos zenei program mellett a napi események megtárgyalása volt napirenden – sok popzenével, angolul beszélő DJ-kkel és olyan híressé vált kampányokkal, mint a „Stu májím” (Igyatok vizet). Nathan ezzel igyekezett rákényszeríteni a vonakodó Coca-Colát, hogy hirdessen a rádióban.

A nemzetközi italgár reklámjára nem csak azért volt szükség, hogy segítsen fenntartani a hajót, hanem azért is, hogy minél több bevételre tegyenek szert, amelynek minden sékele jótékonyági tevékenységre ment el.

A rádió közel nyolcmillióssal hallgatóságának köszönhetően az amerikai cégóriás termékeit érzékelhetően kevesebben kezdték el vásárolni, így az megtört és maga is elkezdte támogatni az egyedülálló szerveződést.

Shól a rádió

A béke rádiójának utolsó adására 1993-ban került sor, az oslói egyezmény aláírása után. Ekkor Abie úgy döntött, a hajó elérte célját – kivonható a partra és akár múzeum is lehet belőle. Ezt a tervet szorgalmazta Tel-Aviv városa is, ám oly sokáig húzódtak a tárgyalások, hogy végül Nathan úgy határozott, nemesebb, méltóbb módon vet véget a hajó „életének”, és elsüllyesztette azt.

Az utolsó adással azonban a furcsa kezdeményezés nem ért véget – mindenki, aki hallotta az adást, emlékszik az egyedülálló rádióra, amelynek célja a béke üzenetének sugárzása volt. Emlékeznek a különleges, a naplementét megelőző 13 másodperces csendre, amellyel minden nap az erőszak áldozataira emlékeztek és amelyet az Eagles együttes *I Wish You Peace* (Békét kívánok neked) című dala követett.

Emlékszik mindenki Abie Natharra is, aki ha kellett, az életét kockáztatta, vagy börtönbe vonult élete missziója, a béke érdekében. 2008-ban halt meg – a többmillióssal jótékonyági akciók, a sikeres és kevésbé sikeres üzleti vállalkozások és megannyi életveszélyes kaland után elszenvedve, de semmiképp sem névtelenül. A híres karmester és békeaktivista, Daniel Barenboim „Mensch”-nek hívta, Simon Peresz szerint pedig végtelenül makacs volt, de ez előnyére vált. Yoko Ono csak annyit mondott: Nathannak merész tervei voltak, de azon kevesek közé tartozott, akik mindehhez két lábbal álltak a földön – vagyis, Abie Nathan esetében, azon a bizonyos hajón, amely majd’ húsz éven át ringott valahol a Földközi-tengeren, a béke üzenetével borogatta a Közel-Kelet lázas homlokát. ■

Béke van, mondom

Vadász Éva

KEDD

Június van és kellemes a meleg. Idén hűvösebb a levegő, mint más években. Tel-Avivban biciklizni pihentető. A dombok csak lankák, a villanyos biciklisták oposszumokként kerülgetik a sávok közt az autósokat, szóval az európai kerékpárkultúrához szokott igazi biciklistákat az autósok kerülgetik. Tisztelem a vascombokat, a pallérozott előkelőség sportját. Szállok szabadon a széllel a Kikar Hamedina neoprimitív kirakatai előtt. Próbiaróvan. Bűg a sziréna, miközben ráfordulok a Jabotinskyra, hogy annak lankáján begyorsuljak a Bursa felé. 10 óra 40 van. 10:20-kor Tel-Aviv nyugati részén volt próbaszíréna, most a közép-keletin. Követem a sziréna búgását a tengernek partjáról a munkába tartva és ez valamiféle megnyugvással tölt el, mert gyakorlalom hallani. Szirénát hallani gyakorlalom azért jó, mert anno a tavalyelőtti háború alatt sok szirénát beszéltem meg vagy aludtam át. Hűvös van. Nem kell majd zuhanyoznom a melóba érve.

SZERDA

Nem fagyok jéggél itt a színházban. Örült büszke vagyok magamra. Ebben a szent országban boldog-boldogtalan – bár az utóbbival meg nem találkoztam – légkondicionál és én kezdek hozzászokni a nyári fagyhoz. Kondicionálódik a testem a dermesztéshez, ahogyan a lelkem is az izraeli színház hűvös szelleméhez. A darabot már a nézése közben elfelejttem. Egy arcizmom sem rándul, amikor az ismerős rendező a végén megkérdezi, hogy tetszett. Inkább hagyom a partneremet válaszolni. Előveszem a telefonomat, nincs hír, jó hír. Felhívom jóányámot, aki Dunaiúvárosban tolmácsolt ma valami jó cseh gyároznak. Mamika nem veszi fel a telefon, biztosan lement úszni a Dunára. Na, majd hívom egy óra múlva. Elindulunk hazafele a Dizengoffon. Lézengünk a járda-kocsmák és a büszkén kopott butikok mellett. Jó volt ez az este, csak hadd menjek már úgy haza egyszer, hogy Krétakört meg Pintér Bélát lássak.

A Vörös Dávid-csillag amerikai barátainak mentőautója szirénázik el mellettünk és megemlítjük, hogy milyen szép, hogy ebben a szent országban nem kőbe, hanem dolgokba vésik az adományozókat. Pillanat múlva a svájci barátok süvitenek el a másik irányba. Ajajj, történt valami! A telefonok elkezdnek csipogni és mi keserű döbbenettel olvassuk a hírek alkalmazásokban, hogy a Sarona piac Max Brennerében terroristák támadtak. Valós időben fészükli át a terepet a harmadik terrorista után, mellettünk.

Lézengésből baktatásba váltunk, miközben másfél kilométerre pánik van és halál. Egy másik alkalmazásban már sorakoznak az üzenetek: Minden oké? Nehogy azt hidd, hogy a Szalonnában voltam, az nem kóser! Jól vagy kartársnó? Jóányám hív és végül nem ő számol be a dunaiúvárosi gyárlátogatásról először, hanem én arról, hogy nem voltam ott, ahol együtt ültünk a haifai rokonokkal, amikor novemberben meglátogattam. Hazamegyünk, bekapcsoljuk a híreket és hajnalig spekulálunk. Most komolyan zsidónak öltöztek az arab terroristák? Húpcé!

Mire beérek a melóba, mind a négy áldozatot ismerem. Ido Ben-Ari 42 éves volt. A kisfia nem akart beülni a Max Brennerbe. Ilana Nave, a 39 éves négygyerekes anyja, nemcsak maguknak, hanem a szomszédokéknak is fűzött. A fanyar humorú Dr. Michael Feige, a Ben Gurion egyetem 58 éves professzora, szociológus-antropológusként a békéről adott elő, szeretettel. Mila Misajev, a 32 éves menyasszony, miután a lábát lövés érte, felhívta a vőlegényét, beszéltek, majd elváltak. A tizenhat sebesült közül is olvastam néhányról. A neveiket fel tudom sorolni. Aszfal Bart két golyóval fejbe löktek. Aszfal anyukája három hete halt meg. Rákos volt. Aszfal a barátnőjével épp fűzött az étteremben. Egy perc múlva távoztak volna. Két golyó érte a fején és túl fogja élni, az egyik golyót már kioperálták. Az egyik kollégám megy délután Ilana temetésére. Ilana szerezte neki ezt a munkát. Nélküle nem ismernék egymást. Azt mondom neki, a Wikipedia azt írja, a magyar néphit szerint a mennyországban minden léleknek van egy égő gyertyája és ameddig az lángol, addig él az ember.

CSÜTÖRTÖK

Mire beérek a melóba, mind a négy áldozatot ismerem. Ido Ben-Ari 42 éves volt. A kisfia nem akart beülni a Max Brennerbe. Ilana Nave, a 39 éves négygyerekes anyja, nemcsak maguknak, hanem a szomszédokéknak is fűzött. A fanyar humorú Dr. Michael Feige, a Ben Gurion egyetem 58 éves professzora, szociológus-antropológusként a békéről adott elő, szeretettel. Mila Misajev, a 32 éves menyasszony, miután a lábát lövés érte, felhívta a vőlegényét, beszéltek, majd elváltak. A tizenhat sebesült közül is olvastam néhányról. A neveiket fel tudom sorolni. Aszfal Bart két golyóval fejbe löktek. Aszfal anyukája három hete halt meg. Rákos volt. Aszfal a barátnőjével épp fűzött az étteremben. Egy perc múlva távoztak volna. Két golyó érte a fején és túl fogja élni, az egyik golyót már kioperálták. Az egyik kollégám megy délután Ilana temetésére. Ilana szerezte neki ezt a munkát. Nélküle nem ismernék egymást. Azt mondom neki, a Wikipedia azt írja, a magyar néphit szerint a mennyországban minden léleknek van egy égő gyertyája és ameddig az lángol, addig él az ember.

PÉNTEK

A parton biciklizem. A kollégáimmal megyünk szörfözni. Tökéletesen találó, hogy az időjárást héberül a levegő hangulatának hívják, mert tényleg, hétvégére mindig strandidő van. Végig kerékpárúton lehet tekerni Jafó felé, szóval telefonálhatok kedvemre. Röhögünk a Budapest-Tel-Aviv metró tervein, amelyek a gázai alagutakon keresztül vezetnek majd, hogy ne kelljen annyit fűrni. Már látom a parti presszóban a srácokat.

– Mikor költöztél ide? – kérdezem a barátnőmet, mielőtt letenném, mert hát csak nem tud magával mit kezdeni otthon.

– Majd ha béke lesz – válaszolja.
– Béke van – mondom. Elbúcsúzom tőle és vidám sólaim aléjkummal megélelem az irodái padtársam katona csajját, akit most először látok gépfegyver nélkül, civilben, strandruhában. ■

Békétlen galambok

Szombat reggel van, budapesti otthonunkban próbálom összeszedni a gondolataimat az izraeli BÉKÉVEL kapcsolatban. Holnap lesz öt éve, hogy elindultam életem egyik talán legnagyobb kalandjára, a Szentföldön eltöltött huszonhét posztdoktori kutatóhónapra. Amióta hazatértem, nincs olyan nap, hogy ne gondolnék az egyetem kampuszán átelt napsütötte, békés pillanatokra, az askeloni tengerparti hétvégei varázsára, a jeruzsálemi látogatások derűs mozzanataira. Számomra Izrael a béke szigete. Azaz csak idebent a fejemben, mert amikor már majdnem elhinném, bevilan egy-egy légiriadó, terrortámadás, friss katonasír, fényképe.

Gyereként olyan egyszerű volt elképzelni a békét. Május elsejéhez közeledve apa mindig hozott nekünk békegalambos zászlókat és tallegetöket, amelyekkel a komáromi vagy ócsai felvonulásokra mentünk. Ott volt az a fehér festékekkel nyomott vagy fehér kartonból kivágott madár, mely megnyugvást, biztonságot sugárzott. Amikor az ünnepnap forgatagában Paló bácsi, az általános iskolánk pedellusa felengedte az élő galambjait, hogy azok hazarepüljenek, minden gyerek szem az égre szegeződött. Hosszan követtük ezeket a békésen repülő szárnyasokat.

Amikor a Közel-Kelet békéjéről hallok, mindig ezeket a fehér állatokat keressom az égbolton. Egy-szer csak leszállnak majd Tel-Aviv, Asdod vagy Cfat utcáin, ellepik a parkokat, a bevásárlóutcákat, bekapogatnak minden otthonba. Ott ülnek majd az üzletek bejáratánál posztoló biztonsági őr vállán, az ellenőrzőponton vigyázó katona fegyverének csövén, az Egged vagy a Dan autóbuszainak tetején.

Tavaly nyáron, egyhetes kirándulásunkról hazatérőben, a Ben Gurionon elhatároztuk, jövőre, Jom Haacmautkor visszatérünk a kék-fehére öltöztetett országba. A késes támadások híradásai végül eltérítettek bennünket ettől a szándéktól. Biztos jóvönünk még, talán nem is olyan sokára. Sajnos, valószínű, hamarabb érünk majd el Izraelbe, mint ezek a békétlen fehér békegalambok. ■

Dr. Paszternák „Kispaszti” András

Estée Lauder

A SIKER ÉDES ILLATA

A zsidó családba született Estée Lauder – Helena Rubinsteinhez hasonlóan – a 20. század kozmetikai iparának egyik legnagyobb úttörője volt, aki szintén csaknem száz évet ért meg. Születési dátuma – igazi nőhöz illően – bizonytalan: 1908-ban vagy 1906-ban született New Yorkban, és ott is halt meg 2004-ben. Tizenkét éve nincs közöttünk, de a nevét még sokáig ismerni fogja minden magára adó nő.

Szülei magyar és szlovákiai bevándorlóként érkeztek Amerikába, Estée már New Yorkban született Josephine Esther Mentzer néven. Zsidó nevelésben részesült. Édesanyja, Rose óvta a nap káros sugaraitól, ezért mindig kesztyűt és ernyőt hordott, és ezt egy életre megtanulta. Édesapja, Max Mentzer méreteres szabó volt, majd vaskereskedést nyitott – lányuk itt szerezte első kereskedelmi tapasztalatait.

Estée a világviszonyok idején kezdte árusítani a vegyész nagybátyja által kikevert krémeket szépségszalonokban, tengerparti klubokban és nyaralóhelyeken, ahol ingyenes bemutatókat tartott. Így indult szépségipari karrierje.

A harmincas évek elején hoztátment Joseph Lauterhez, aki nevét később Lauderre változtatta, amely rövidesen a legismertebb márkanevek egyikévé vált. Pár év múlva elváltak, de 1942-ben ismét hozzátment volt férjéhez, aki ezután üzlettársa is lett. 1947-ben megalakult az Estée Lauder Inc. családi vállalkozásaként. Joseph vezette a gyárat, irányította a termelést és a pénzügyeket, Estée kezében maradt a marketing. Fiaik, Leonard és Roland gyermekként is részt vettek a munkában, később hivatalosan is csatlakoztak a céghez.

A nagy áttörést egy új termék, a Youth Dew névre keresztelt illatosított fűdőolaj bevezetése hozta meg, amely nemcsak a vállalkozásnak adott lendületet, de a parfümpiparnak is új irányt szabott. 1948-ban Lauder meggyőzte New York nagy áruházainak vezetőit, hogy árusítsák saját kezűleg megtöltött üvegcséit. Az első évben ötvezer darabot adtak el belőle, 1984-ig százötven milliót. Megalkotó-

Bár Estée egyszerű iparos-kereskedő családból származott, üzletpolitikájának fontos része volt, hogy igyekezett egy nagy múltú európai nemesi család sarjának imázsát felépíteni.

1985-ben megjelent önéletrajzi könyvében mesélt először őszintén gyerekkoráról és a sikerhez vezető útról.

1985-ben megjelent önéletrajzi könyvében mesélt először őszintén gyerekkoráról és a sikerhez vezető útról.

„Én nem álmodoztam a sikerről. Dolgoztam érte.”

FOTÓ: WIKIPEDIA, ESTÉE LAUDER.COM

mékmintákat használtak, szájról szájra terjesztették a termékei hatékonyságáról szóló beszámolókat. Így lett úttörője a termékmintáknak, ezzel is bővítve piacát, reklámját. Kedvenc mondása – „Mondd el telefonon, mondj el távirón, mondj el egy nőnek!” – marketing szemlélete alapját képezte.

Kreativitásának köszönhetően a férfikozmetikumok világát is megalakította, fiaian és más férfi családtagjain póbálgatva a termékeket. Szakmai sikerei eredményeként megszületett a híres Clinique termékcsalád, amelyet már orvosok is teszteltek.

Legendásan családcentrikus volt, híres parfüm- és kozmetikum-receptjeit sem bízta soha idegenekre. A 70-es években már az egész család, menyei és fiai is részt vettek az üzletvezetésben. Estée szerint a konkurens dinasztiák hanyatlását az okozta, hogy családjaikból

elvezett az odaadó szeretet és odafigyelés, a szív és a lélek. „Ma már csak cégek, nem családok. Ez velünk soha nem történhet meg” – mondotta.

Ő maga volt a megtestesült amerikai álm, élvezte a „szépek és gazdagok”, a hírességek társaságát. Grace monacói hercegnőt olyan kitartóan ostromolta a termékeivel, hogy végül összebarátkoztak. Jellegzetes mondása volt, hogy a siker dollárban és nem diplomákban mérhető.

Rengeteg szakmai elismerésben részesült, számos divat- és kozmetikai díján kívül az Albert Einstein Orvosi Egyetem 1968-ban és 1970-ben az üzleti élet tíz legfontosabb asszonya közé választotta. 1973-ban megkapta a francia kormány becsületrendjét, 1979-ben Párizs városának aranymedálját és 1984-ben hét másik jelölttel együtt Az Év Kíváló Mamája lett.

1994-ben *Élő Legenda* címet kapott a parfümszakmától, 1998-ban a Time Magazin a 20. század húsz leg-

nagyobb üzleti zsenije közé sorolta. 2004-ben egyetlen nőként az USA elnöke a Szabadság Érdemrenddel tüntette ki.

Lauder asszony számos jótékonykorsági szervezetet létesített, sok kulturális, környezetvédelmi és civil programot támogatott. Számos szervezetnek volt aktív tagja, a Zsidó Örökség programnak elnöke, s világszerte támogatta a zsinagógák felújítását. Izrael mellett elkötelezettségéért egyes palesztin csoportosulások bojkottálták cégét, amire Izrael támogató antibojkottal válaszolt.

1995-ben hivatalosan is visszavonult, de kedvenc üzleteit továbbra is gyakran látogatta. 2004-ben, 95 évesen hunyt el szívelégtelenségben. A Forbes magazin szerint halálakor a család összjövedelmének értéke több millió dollár volt, így a világ 300 leggazdagabb embere közé sorolták. Birodalmát ma is a család vezeti. ■

A bolt előtt futottunk össze, pén-tek kora délután. A tengerhez igyekezték, a kocsi már tele volt a sátorozás kellékeivel. „Any, nincs pital!” – na ja, így röviddel zárás előtt a kenyeres pultról csak a morzsákat kapirgálhatják össze. Ott tanácsalankodik öt szemrevaló fiatal-ember, már mind katona... és egyiknek sem esik le a tantusz: Haifára mennek, ahol péntek este, a Ramadán hónap-jának kellős közepén semmi gond pitát szerezni (és minden egyebet, mi szem-szajnak ingere). A területeken szolgáló harcos jól leplezett meghök-kenéssel fogadja a megoldást – de itt az alkalom a világ megjavítására, és az őt éhes, fiatal bendó győzni fog.

Nem igazán lepett meg a fenti jelenet. A srácoknak gyakorlatilag soha semmi közvetlen, hétköznapi kapcsola-tuk nem volt arabokkal, a két közösség fiataljai egymástól szinte tökéletesen izolálva nőnek fel, és később sincs túl sok igazi alkalom a találkozásra. Nem ismerjük egymást, és a Ramadán az egyik legjobb lehetőség az ismerkedésre.

A Ramadán nagy vonalakban egy 29-30 napig tartó böjt, a végén a háromnapos „Id Al Fitr” ünnepével. A böjt ideje nem szabadság, és nem igazán utazáshoz illő időszak. A musz-limok dolgoznak tovább, különösen a munkások, hiszen nem engedhetnek meg maguknak egy egész havi sza-badságot – pláne nem ebben a hó-napban, amikor a szokásos kiadások duplájukra nőnek, mert nincs olyan ház, ahol ne tartanának minden este dús lakomát az arab konyha elképesztő sokféleségű és mennyiségű ünne-pi étkeivel. A kukor- és húsfogyasztás hihetetlen méretet ölt – ami a kö-vetkező néhány hónapra kedves em-lékeztetőként marad meg derékáján.

Megjegyzem, az élelmiszergyártó cégek, a kereskedelmi hálózatok és a szórakozóhelyek már rég megbocsa-tón viszonyulnak az ebben a hónap-ban pazarló arabhoz, és különböző akciókat és különleges csomagoláso-kat kínálnak erre az időszakra. Az üz-letembereknél az egymás mellett élés sokkal jobb helyzetben van, mint gond-oltátok volna, és talán ők vezetnek majd el valami békefolyamathoz.

Elham egy szépséges nektarinnal fogad. Egy pillanatra zavarba jövök, „Kösz!”, és zsebredugom a gyümölcsöt. Elham mosolyogva leigint, „Butaság, minden oké, edd csak meg.” Faten az éjjeli lakomáról maradt süttivel vár, még kávét is kapok mellé. Egy bagó ürügén meglógok... és azon morfon-dirozom, hogy ebben a hónapban tuti a zsidó kollégák felhizlalására hajtanak ezek az arabok...

A böjtölő ember köteles úgy tenni, mintha minden rendben lenne: nem éhes, nem szomjas, és jól érzi magát.

Útmutató a Ramadához

..... Réti Gyöngyi

látogatásokkal, éttermekkel, rengeteg meghatározó tévésorozattal, közös étkezésel és kulturális időtöltéssel.

Megerítjük az asztalt, megrakjuk a reggelizés való minden jóval, és körbeüljük. Abdallah épp a kenyérét keni, amikor szép ünnepet és könnyű böjtöt kívánunk neki...

Elárulok egy titkot: nem minden arab böjtöl. Sőt, nagyon sokan nem. Vannak világiak, kevésbé vallásosak, és olyanok is, akik elvből nem böjtölnek. De van egy általános hangulat, ami miatt a legelvetemültebb ateisták sem ülnék neki egy nargilának a nap közepén Umm El Fahem fóterén. Vannak helyek, ahol nagyon odafigyelnek a kifejezett és általános böjtire, és vannak olyanok, amelyek óvóhelyet nyújtanak azok számára, akik nem böjtölnek. A vallási kényszer és egymás tiszteletben tartása között hatalmas a különbség, és a Názáretben elfogadott szokások mások, mint Haifán, és megint mások Umm el Fahem.

Programajánlat bátraknak, akik szeretik az életet magát: válasszatok ki magatoknak egy arab faluban vagy városban szervezett különleges esti, éjjeli körutat, és menjetek kirándulni, jól érezni magokat – és tanulni. Érdemes olyan programot választani, melynek során kóstolót kaptok a helyi konyhából, és egyeteket végig az étlapot, ahogy azt ilyenkor kell. Nagyon sok ramadáni program várja az átlag izraelit, aki nem érti, mit csinál millió palesztin szomszéd egy egész hónapban keresztül. Itt az alkalom a világ megjavítására.

Könnyű és gyorsan múló napokat minden böjtölőnek (ha lehet fölösleges hamszinok nélkül, remélhetőleg az időjárás nem lesz iszlamofof). ■

Az Estée Lauder kecses logója a szépség és az elegancia védjegyévé vált.

Süssünk (akár) a szabadban!

ITT A NYÁR, NE FŐJÜNK A KONYHÁBAN!

Balázs Ibi kedvenceit ezen a héten a kerti sütögetés inspirálta – persze sok közülük elkészíthető klasszikus konyhában is. Ibi finomságai sokaknak adnak erőt – mi is ezt kívánjuk: egy vekni egészség, egy hintés fúrgecs, egy nagy kanál tettekrekszség bátorsággal megszórva, és persze sok csipet szeretet ide-oda, ahogyan megszoktuk tőle.

Báránhúsos saslik

Hozzávalók: 1 kockára vágott báránycomb, 1 dl salátaolaj, 2 dl fehérbor, 1 csésze apróra vágott hagyma, késhegynyi őrölt kömény és fahéj, bors, só

Keverjük mindent össze, hagyjuk állni egy órát. Húzzuk grillpálcára a húskockákat, tegyük forró grillbe. Süssük 15 percig. Közben locsolgassuk a páclével, hogy ne száradjon ki.

Marhahúsos saslik

Hozzávalók: 1 kg apró kockára vágott marhahús, 1 evőkanál paradicsompüré, 2 evőkanál olaj, 1 evőkanál nagyon csípős pirospaprika, 1 kis doboz darabolt ananász

Keverjük össze a paradicsomot, olajat, paprikát, sőt és 2-3 evőkanál ananászlét. Húzzuk a húst az ananással váltakozva megolajozott grillpálcákra, kenjük be a mártással. Parázson (grillben) süssük, közben kenegessük a mártással.

Pácolt marhahúsos saslik

Hozzávalók: 1 kg marhahús, 1 fej reszelt hagyma, 1 evőkanál torma, 2 kiskanál mustár, 2 evőkanál ecet, törött bors, só, olaj

Az előírt anyagokat, fűszereket alaposan összekeverjük, és a kétféle darabokra vágott húst ebben a pácban pihentetjük 3-4 napig hideg helyen. Időközben a húsdarabokat megforgatjuk a pácban. Sütés előtt a húsról lecsurgatjuk a páclevet, a húst nyársra szúrjuk, és megsütjük.

Tipp: sütőtepsi peremére támasztva is megsüthetjük.

VEGA SAROK

Tofu saslik

Hozzávalók: 300 g tofu, 200 g cukkini, 150 g sárgarépa, 200 g gomba, 2-3 teáskanál curry, só, bors, 1 fej vöröshagyma, 2 evőkanál földimogyorókrém, 1/2 citrom leve, szükség szerint édesítős, olaj

A tofut kockára vágjuk, a cukkinit, sárgarépát és a gombák kalapját 2-3 centiméteres szeletekre vágjuk, mely táliba helyezve kevés olajjal, teáskanál curry porral, sóval, borssal megfűszerezük, kb. egy órát állni hagyjuk. Ezután tetszés szerinti sorrendben nyársra húzzuk és aranyárára grillizzük. A mártáshoz egy fej apróra vágott hagymát kevés olajon megpirítunk, 2 dl vízzel felengedjük, hozzáadunk 2 evőkanál földimogyorókrém, 1-2 kanál curry porral, fél citrom levéllel és ízlés szerint édesítővel ízesítjük. A megsült tofu saslikot a nyársról lehúzzuk és a mártással leöntve, körettel tálaljuk.

DESSERTÖTLETEK

Barackos lepény

Hozzávalók: 350 g liszt, 3 tojás, 1/2 csomag sütőpor, 250 g cukor, 150 g margarin, 1 kg sárgabarack, 100 g őrölt dió

A lisztet a sütőporral elkeverjük és a margarinnal összemorzsoljuk, hozzáadjuk a két tojás sárgáját, egy egész tojást, és 150 g cukrot. Összegyúrjuk, jól kidolgozzuk, és közepes nagyságú tepsibe tesszük. A tészta tetejére ráhintjük az őrölt diót. A barackot forró vízbe mártjuk, héját lehúzzuk, kettévágva kivesszük a magját, lecsepegtetjük, a maradék cukorban megmártjuk, és magházukkal lefelé a tésztára rakjuk. Nem túl forró sütőben megsütjük, és közepes nagyságú kockákra felvágjuk. Porcukorral meghintve tálaljuk.

Egyszerű rácsos tészta

Hozzávalók: 250 g margarin, 250 g liszt, 250 g őrölt dió, 250 g porcukor, 1 citrom, 2 tojás, baracklekvár és tojás a tészta megkenéséhez.

A margarint elmorzsoljuk a liszttel. Hozzáadjuk az őrölt diót, a cukrot, a citrom levét és reszelt héját, végül 2 tojást. Jól összegyúrjuk és kidolgozzuk. Kétfelét osztjuk. Egyik részét féltüjnyire vastagságúra nyújtjuk és tepsibe tesszük. Megkenjük a lekvárral. A tészta másik részéből hurkákat sodrunk és berácsoljuk a tetejét. A rácsot tojással megkenjük, és az egészet megsütjük.

Diós pite

Hozzávalók: 250 g liszt, 80 g porcukor, kevés citromhéj, 160 g margarin, 1 tojás. A töltelékhez: 4 tojás, 1 ek. rum, 200 g cukor, 250 g őrölt dió

A lisztet a margarinnal elmorzsoljuk, hozzáadjuk a citrom héját, a cukrot, és a tojással gyorsan összegyúrjuk. Tepsi nagyságúra nyújtjuk, vékonyan kikent tepsibe tesszük. Pihentetjük, amíg elkészül a töltelék. A 4 tojássárgáját a rummal és a cukorral habosra keverjük. A tojások fehérjét kemény habbá verjük, könnyedén hozzákeverjük a tojássárgájához az őrölt dióval együtt. Az így elkészített diós keveréket a tepsi sárgáján egyenletesen elkenjük. Lassú tűzön sütjük. A tepsi sárgáját kihűlni, és hidegen vágjuk fel.

Diós szelet

Hozzávalók: 300 g liszt, 150 g margarin, 150 g cukor, 3 tojás, 1 citrom, 150 g dió, 200 g porcukor, lekvár, evőkanál sütőpor

A lisztet, a margarint, 3 tojás sárgáját, sütőport, a citrom reszelt héját és 150 g cukrot összegyúrunk. Kikent tepsibe tesszük. Lekvárral megkenjük, és rátesszük a tölteléket. 3 tojásfehérjét habbá verünk a porcukorral, majd belelejtjük a darált diót és pár csepp citromlevet. Rákenjük a tésztára és megsütjük.

Zsidó művészet & gasztronómia

..... Lévai György

Június elején Budapest egyik legelőkelőbb szállodájában, a Gellértben zsidó gasztronómiai napot tartottak a Zsidó Művészeti Napok keretében. A Gellért Szálló PR-menedszere, Abonyi Zsuzsa tájékoztatása szerint 2013-ban csatlakozott szállodájuk ehhez a programhoz, mert a nagyközönség különösen kedveli az egyes nemzetek különleges ételeit. Így került sor az izraeli ételek kóstolójának újbóli megrendezésére. Amint említette, nagyon kedvező tapasztalataik vannak, az esemény eddig minden alkalommal telt házas volt.

Az ételek mellett a művészet is szerephez jutott: *Dalok és mesék az életről* címmel koncertet adott Bíró Eszter Nikola Parov, Födő Sándor és Hámori Máté közreműködésével, akik többek között olyan különleges hangszereken szólaltatták meg a zsidó folklór dallamait, mint a nyckelharpa, a kaval vagy a sansula. A dalok között Gálvölgyi János előadásában zsidó nép- és tanmesék hangzottak el, a koncert előtt pedig a Ricsi's World Jewish Street Food üdvözlőfalatjait szolgálták fel.

A Gellért Szálló Panoráma Éttermében ötfogásos borvecsona várta a vendégeket. S milyen különleges ételek kerültek az asztalokra! Labane zaataros olívaolajjal, olíva-bogyóval, friss pikáns paradicsom dípellel és pitával Barna Rebeka (Mazel Tov) összeállításában; marha oldalas burgonyás latkesszal és diós almával Lutz Lajos (Zsidai Group) készítésében; aszalt szilvas kacsca csicscriborsós gerslivel, Unicorn Szilva mártással Héjja László (Hotel Gellért) elképzelései szerint; s végül a híres földi Raj Rachel cukrázatából, kandirozott magok és szőlőfagyialt kíséretében a pikáns ízeket szerető vendégeknek. A vacsorához a Klezmer Chaverim együttes szolgáltatta a zenét. ■

Ebéd kilátással

BAOBAR ÉTTEREM, EIN GEDI KIBUC

Csodálatos élmény megérkezni Ein Gedi kibucba. A Holt-tenger festői látványa egy pillanat alatt kietlen sivataggá, majd újabb pár perc alatt burjánzó oázissá változik. Izrael talán leghíresebb kibucna nem csak szemet gyönyörködtető botanikus kerttel és világszínvonalu spával, de izletes fogásokkal is várja a vendégeket.

Mentás limonádé jégkása Baobar módra

Akinek nincs lehetősége Ein Gedibe látogatni, annak sem kell lemondania erről a frissítő zöld italról. Íme, a recept.

Hozzávalók 1 liter limonádéhoz:

- 4 dl víz
- 2 db citrom
- 1 db lime
- 3 nagy marék jégkocka
- 1 csokor friss menta

Ízlés szerint agavé- vagy juharszirup, esetleg datolyaméz (ettől sötétebb színű lesz a limonádénk)

Elkészítés:

A turmixgépbe facsarjuk a két citrom és a lime levét, beletesszük a megmosott, durvára vágott mentalevelet, ízlés szerint édesítjük, majd a jégkockát és a vizet is beleöntjük. Turmixoljuk, amíg jégkását nem kapunk. Díszítsuk citrom- és lime-karikával, és fogyasztsuk frissiben!

A falu kávézója a bungalók recepciója mellett büjki meg, osztozva a lobbin egy holt-tengeri kozmetikumokat árusító butikkal. Mesebe illő kilátás nyílik a hófehér öbölre, a szemközti, rózsaszín ködben úszó jordániai hegyekre, és mindig megjelenik egy-két selymes szárú cica, akik még teljesebb teszik az időt.

A kibucot az 1950-es években alapították – létét elsősorban egy bővizű forrásnak köszönheti, amely a Holt-tenger fölött 670 méter magasan egy sziklából ered. Nagy vízesésként zuhog alá az örökzöld növényektől körülvett sziklafalról, kedvelt túraútvonalat biztosítva a kirándulóknak. Ein Gedit 1971-ben természetvédelmi területté nyilvánították.

Ebben az ámulatba ejtő közegben várja vendégeit a Baobar specialitásával, a házi mentás limonádéval, amely jégkása-szerű, ám nem azonos a Tel-Aviv utcáin árukt cukros löttyel: valódi mestermű, és mindig frissen készül. Az étlapról a legideálisabb fogás – akár két embernek megosztva – a mediterrán tál humusszal, falafellel, kubéval, azaz sült gombával töltött

A British Medical Journal-ban megjelent esettanulmány kapcsán kutatók a nyaralás alatt készített tetoválások ellen kampányolnak. A felhívás oka, hogy a hennatetoválások igen népszerűek ebben az időszakban, pedig a sokak által biztonságosnak vélt henna festék – amennyiben más összetevőket is tartalmaz – gyakran okoz allergiát.

A brit orvosi szaklap egy 10 éves fiú esetét ismertette, akinél a fekete hennatetoválás allergiás reakciót okozott. A fiú karjára a Spanyolországi családi nyaralás alatt került fel az ideiglenes tetoválás, majd négy nap múlva kiütés, viszkető érzés, enyhe gyulladás jelent meg az érintett bőrfelületen. Panaszeit a henna festék fekete színét adó PPD nevű anyag okozta, ami kontakt allergéneként is ismert, vagyis annál, aki allergiás rá, az érintkezés helyén okoz tüneteket.

A nyári időszakban valóban több beteggel találkozom, akik a fekete henna által okozott allergiás tünetek miatt jelentkeznek a rendelésen – mondja dr. Garaczi Edina bőrgyógyász-allergológus, a Budai Allergiaközpont

Nyári hennatetkő VIGYÁZAT, ÖRÖK NYOMOT HAGYHAT!

orvosa. – A fekete hennatetoválások tartóssága 1-3 hét, így akár – mint az említett esetben is történt – már gyermekekre is felfestik a különböző fesztiválokon, strandokon is elkészíthető alkotásokat.

A henna a *Lawsonia inermis* növény levelének szárított, por formában elterjedt, vörös színt adó festékszála. A természetes vörös henna biztonságosan használható, csak nagyon ritkán

okoz allergiás reakciót, így kisgyermek esetén is alkalmazható. Tudni kell azonban, hogy a fekete henna emellett PPD-t is tartalmaz, mely a sötét szín kialakításáért felelős. A PPD alkotóelem nagyon gyakran, körülbelül 2,5%-ban okoz allergiás tünetet.

Az allergiás gyulladás kezelésére szteroid kenőcsök, hámosító és hidratáló krémek javasoltak, kifejezett viszketés esetén pedig antihisztamin

Érdekességek Ein Geditől

A terület már az i. e. 4. évezredben lakott volt. A mai Ein Gedit az Ótestamentumban Jósafát júdeai király uralma alatt említett Hacedon-Támárral azonosítják. A zsidó honfoglalás idejéből Józsué könyve is felsorol a települések között egy Ein Gedi nevű helyet Júda területén. Ide menekült a fiatal Dávid Saul üldözése elől. A hely az ókorban balzsamáról és fűszereiről volt híres. Az ótestamentumi Énekek éneke alapján arra következtethetünk, hogy a ciprus és a többi örökzöld növény is gazdag bujaságban virult itt az ókorban. Ein Gedi lakossága gondoskodott az utolsó Róma-ellenes felkelés (Bar Kochba) idején a harcok élelmészéről.

Forrás: Wikipedia

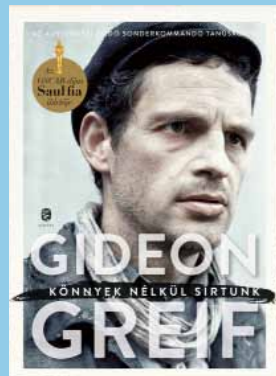

tablettát is alkalmazunk, e mellett 2-3 nap múlva az érintett területen a bőrpír, duzzanat jelentősen csökken.

Amennyiben fekete hennatetoválást szeretnénk, minden esetben javasolt előzetesen bőrpórába végezni. Ezt úgy végezhetjük, hogy az adott festékből kis mennyiséget kenünk például a felkar belső részére, vagy a fül mögött a nyak területére, és azt három napig nem mossuk le. Ezalatt figyeljük, hogy a teszt helyén vörös kiütés, bőrpír vagy duzzanat jelentkezik-e. Ha biztosan szeretnénk tudni, hogy a PPD okoz-e nálunk allergiás tüneteket, akkor allergiavizsgálattal van lehetőség ellenőrizni. A PPD-allergia az úgynevezett rátevéses bőrpórával (epicutan teszt) vizsgálható. ■

Krasznai Éva

Gideon Greif Könnyek nélkül sírtunk

A Sonderkommandók, a nagyrészt zsidókból álló „különleges egységek” elsősorban a meggyilkoltak holttesteinek elégetését végezték. Náci fogvatartóik választották ki őket, az öngyilkosságon kívül nem volt lehetőségük visszautasítani a rájuk bízott feladatot – őket is rendszeresen elgázositották. A náci terve az volt, hogy amikor már az összes zsidót megölték, a Sonderkommandók tagjai lesznek az utolsó áldozatok.

Hogyan maradhattak életben mégis néhányan? Hogyan lehetett ép észlel túlélni ezt a munkát? Hogyan lehetett fegyveres lázadást szervezni a koncentrációs táborban?

Greif hosszú beszélgetéseket folytatott Auschwitz–Birkenau sondereseivel. A szerző részletes háttérrel rajzol az Endlösung gyakorlati megvalósításáról, sokat idéz azokból a feljegyzésekből, amelyeket a foglyok a koncentrációs táborok területén rejtettek el.

„A Sonderkommando nagyon kényes téma, az elmondhatatlan belül is a legérzékenyebb. Én azonban annyira fontosnak ítélem, hogy elhatároztam, az összes túlélővel leülök beszélgetni” – mondta a szerző.

GIDEON GREIF 1951-ben született izraeli történészprofesszor, fő területe az auschwitzi megsemmisítőtábor és az ott működő Sonderkommando. Holokausztal foglalkozó nemzetközi intézmény kutatója és vezetője, több mint harminc éve dolgozik a jeruzsálemi Jad Vasem emlékhelyen, számos ország egyetemének vendégelőadója. Fő műve, a *Könnyek nélkül sírtunk* először németül jelent meg 1995-ben, majd hat nyelvre lefordították. 2015-ben megjelent, Itamar Levinnel együtt írt legújabb munkájában (*Aufstand in Auschwitz*) az 1944. októberi Sonderkommando-felkelés történetét tárta fel. ■

(Europa Könyvkiadó, 2016)

Üdvözet Naharijáról

A naharijai Magyarul Beszélők Klubját a 80-as évek végén alapította Csillag László, Péter Ferenc, Bárány Elemér és mások, példát mutatva ezzel az ország más pontján élő magyar ajkúaknak. Most, 35 év elteltével még mindig működik a klub, sőt a tagjai között még jó néhány alapító tag is jelen van.

Május végén zenés-szórakoztató évadzárót rendeztek. Az elmúlt 8 hónap eseményeiről, munkáiról évértékelő keretében számolt be Dávid Mariann. Elmondta, hogy a hetenkénti találkozások fő célja az együttléti öröme, a közös magyar nyelv használata és értéke, az ünnepek és hagyományok méltó megtartása, az évfordulók megünneplése volt. Változatos témákban szerveztek előadásokat Klein Olga, Bár Lévi, Robicsek Ávri, Szináj Gerson és Rausnitz Éva részvételével.

A nyári szünet ideje alatt a hetenkénti találkozások folytatódnak a Pingvin kávéházban.

A *Veterán vendégek* című májusi összejevetelen Raffael Bár Lév és fia, Gióra Bár Lév meséltek budapesti tartózkodásukról. Raffi és Gióra azért látogattak el Magyarországra, mert hallottak a Margit-hidnál talált csontok temetéséről, s ennek kapcsán Raffi szeretne volna megmutatni fiának azt a helyet, ahol annak idején (1944. január 1-jén) őt is beleölték a jeges Dunába a Lánchid lábánál, de mivel ő előbb ug-

rott, mint ahogy a ravaszt meghúzták volna, a jégtáblák alatt, csontra hagyva megmenekült a halál torkából.

A Magyarországi Zsidó Hitközség elnöke, Heisler András is fogadta őket, Raffi kalandos élettörténetét pedig filmre vitték.

Kulturális csemegye

2016. június 16-án a naharijai múzeumban megnyílt *Az ember olyan, mint a fa* című kiállításon két klubtag, Szináj Lea és Rausnitz Éva is szerepel *Az én családfám* illetve *Virágzó almafa a zöld mezőn* című festményével.

A 31 kiállított képet az Amerikai Egyesült Államokban, New Jerseyben már ez év márciusában láthatta az érdeklődő közönség a Szochnut szervezésében.

A kiállítás 2016. július végéig látogatható a naharijai Lieberman Ház és Múzeumban (tel.: 04-9821-516). A múzeum igazgatója, Maya Bár Lév Rausnitz Éva lánya, aki igény szerint akár magyar nyelven is körbevezeti a tárlatra látogatókat. ■

Antológia-bemutató és búcsúzás

E hónap elején kettős eseményt rendeztek a budapesti Művészetek Palotájában: *A szomjúság járványa* címmel megjelent, a kortárs izraeli költészetről áttekintést adó kétnyelvű antológia bemutatója egyben Ilan Mor távozó izraeli nagykövet búcsúzása is volt. Negyven izraeli költő verseinek válogatásából rendezett irodalmi műsort élvezhettek végig a közélet jeles vendégei. Az est díszvendége volt az antológia két szerzője, Szalman Maszalha és Roni Szomek. Hegyi Barbara és Hegedűs D. Géza nagyon kifejezően interpretálta a neves vendégek verseit. A felolvasás mellett a Freedom Quintet játszott izraeli és magyar dalokat.

Sajnálattal vette tudomásul a nagyközönség, hogy Ilan Mornak, Izrael Állam budapesti nagykövetének megbízatása hamarosan lejár. Ez annak is köszönhető, hogy a nagykövet mindig következetesen kiállt nemcsak Izrael Államért, hanem a magyarországi antiszemizmussal szembe, s szinte mindenütt jelen volt, ahol szólhatott a zsidóság érdekében. Nem volt könnyű dolga egy olyan országban, ahol jelentősen nőtt a zsidókkal kapcsolatos ellenszenv.

Távozására mély nyomokat hagy minden józanul gondolkodó emberben. ■

Lévai György

A HÓNAP SZERZŐJE

Kristóf Juli

Riportok és apróságok – ez a profilja. „Régi újkeletes” múlt után a megújult lap újságrója és szerkesztője, aki szívesen ír terjedelmes nagyanyagokat – riportokat és interjúkat –, de nem veti meg a névtelen kiscikket sem, csak hogy összeálljon az újság.

Egyenesen az Új Kelet szerkesztőségében landoltam – meséli a kezdetekről. 2009-ben érkezett az országba egy Szochnutos gyakornoki programmal. „Eredetileg egy rangos angol nyelvű lapnál akartak elhelyezni, de tudtam, hogy ott kávéfőzésnél sokkal többet nem fognak rám bízni.” Rövid keresés után, nem kis meglepetésére akadt rá az Új Keletre, ahol azonnal el is kezdett dolgozni.

Emlékszem, a nemzetközi gyakornoki program koordinátorának meg kellett látogatnia minden résztvevő munkahelyét. Soha nem fogom elfelejteni a döbbenetet a szememben, ahogy belépett a lap akkori irodájába, ahol lepedő szolgált függönyként, a gépek matuzsálemi koriak voltak és a nyolcvanéves sármőr főszerkesztő nagyjából egyedül futtatta az akkor még naponta megjelenő magyar újságot.”

A féléves gyakorlati program végére két dolog vált világgossá: sem a

flyamatosan a léteért küzdő, valaha nagy hírű lap, sem az ország nem eresztették el a szívet, így 2009-ben hivatalosan is állampolgár lett – és kapva kapott az alkalmat, amikor a megújult Új Keletnek szerkesztőkre volt szüksége. „Nem ismertem a lapot annak fénykorában, de nagyon szeretnék részese lenni a reneszánszának. Megérdemelne – a nagy múltú lap is és mi, izraeli magyarok is.” ■

Micsoda pimf példa ez?

Ceglédi Zoltán

Grafika: SALAJMON SÁRA

ott kellett hagyni, vissza kellett adni, el kellett osztani, ami addig volt, és mentem tovább egy táskával, vagy mondjuk a „dolgok” felével. Néha az a rosszabb, mert tudod, hogy az csak a fele, nem az egész, ami volt. Kudarc, csonka maradék, veszteség, gyász.

Ezért aztán nekem a biztonság nem valahol, hanem „valahogy” van. Rutinokkal, szokásokkal, szertartásokkal és érzésekkel. Nincs még utcám se, illetve mindig másik az, nincs sörözőm, ahol a délutánokat töltve együtt fogunk megőregedni azokkal a havelokkal, akik szintén nincsenek, illetve nekem fel olyan masszív bázist, ahova csukott szemmel is odatalálnak, ahol nem kell felkapcsolni a lámpát, hogy pont oda tudjanak nyúlni, ahol a dolgaid vannak.

Ebben, a „dolgok” ügyében is többször csináltam már tabula rasát, mert

A HÓNAP BLOGJA

Szakaszok

Angolul és héberül számtalan különböző, a zsidó biblia hetiszakaszait tárgyaló internetes tartalomra akadhat az ember, magyarul azonban viszonylag kevés parasza-magyarázó oldal működik. Ezek egyike Hirschberg Péter Benjámin blogja, a *Szakaszok* (szakaszok.blogspot.hu). A négy éve működő oldal minőségi és minimalisztikus. A hetiszakaszok többségéhez már tartozik bejegyzés – néhányuk még várta magára. Ami viszont felkerült, az átgondolt elemzés modern ortodox szemzőgből, amely még a laikus számára is érdekes és értelmes.

A blog két okból indult – mondja a szerző –, az elsődleges ok az volt, hogy rávegyem magam a rendszeres tanulásra a család, a munka és számos más elkötelezettség mellett. Emellett azonban úgy érzetem, hogy a mai magyar online életből hiányzik egy átfogó, a Tóra-val foglalkozó, de mégis modern oldal. Fontos, hogy tudják az olvasók, hogy ez nem egyéni munka abban az értelemben, hogy az írásokban lévő gondolatok, ötletek nagy része más forrásokból származik. Olyan formában próbálok ezeket a bejegyzéseket megfogalmazni, mely érdekes és intellektuálisan szórakoztató. Lehetővé teszi a nagyközönségnek, aki esetleg nem is beszél héberül, vagy nem ismeri a judaizmus irodalmát behatóan, hogy minden héten tudjon fog-

lakozni ezzel a témával tíz perccel, emészthető formában.

Azt gondolom, hogy ez fontos, még annak is, aki a maga zsidóságát a kultúrán keresztül szereti meghatározni. A zsidó kultúrát nem lehet csak a gasztronómián (barchesz és sólet) és a társadalmi kapcsolatokon, baráti körön keresztül megélni úgy, hogy a tórai irodalmat kizárjuk – hiszen ez az alapja az egésznek. ■

túlmagyaráznom, milyen pótszereket találunk menet közben, lelki horgonyként. Ha van állandó elem a zsidóság történelmében, az a „mennünk kell innen” felismerése. Ritka alkalom, amikor a maradéknak lett igazuk, és tömeges tragédia, amikor tévedtek.

Ha pedig innen nézzük, akkor érthető lesz a halászlé is. Az ugyanis az életben mindig pont ugyanúgy volt és van, és mindig pont ugyanúgy jó. Mikor ötéves voltam, akkor is ott forgatta apám a bográcstól a láng fölött, benne a ponttyal. Mikor tizenöt voltam, akkor is ugyanúgy gőzölgött az asztalon, toltam már bele keményen a csipőst, ilyet nem adtak se a gimis kollégiumban, se bárhol máshol a világon. Ugyanígy imádtam, mikor az egyetlenről jöttem haza, karácsonyt tönkretévő vizsgaidőszak közepén, és imádtam huszonöt évesen, az akkor még félelmetesen nagyok és kiismerhetetlennek tűnő Budapestről fővárosi pályakezdekként hazakerülő.

És most is, harminchétféle közeledve is ugyanaz történik ilyenkor, pontról pontra, kotta szerint, hogy ugye piro, bibor, góz, kapszaicin, felmelegít, meggyötör, de csak amíg még pont jó, és ugyanaz indul el bennem, leengedik a csapóját, lepattan a páncélvált, elernyed a csuklyásizom, és jön a kegyelmi pillanat, amikor nincs kérdés, hogy a világról, mert végre pontosan tudom, hogy mi van. Béke van. ■

Maccabi Európa Játékok

Májusi számunkban beszámoltunk a 2019-ben Budapesten megrendezendő Maccabi Európa Játékok előkészületeiről. A nagyszabású sportesemény helyszíneinek bemutatásába sajnálatos módon hiba csúszott, amiért az érintettek és az olvasók elnézését kérjük. A szóban forgó rész helyesen a következő:

Az új Hidegkúti Nándor labdarúgó stadionban rendezik majd meg a nyitó és záró ünnepséget.

A Maccabi VAC fennállásának 110. évfordulója és a Maccabi Európa Játékok alkalmából számos fejlesztést terveznek, melyek közül a tervek szerint a legkiemelkedőbb beruházás egy zsidó sport- és kulturális központ létrehozása lenne, mely nemcsak a Játékok alatt tölt majd be meghatározó szerepet a zsidó sportéletben, hanem a nagyszabású nemzetközi sportesemény után is. Az új központ különböző sportágaknak, közösségi eseményeknek és szabadidős programoknak, valamint a vallás egyes elemeinek is otthont adhat majd. Ez a komplexum lesz a színhelye számos sporteseménynek a Játékok alatt. ■

Negatív hónap – pozitív életszemlélet

Kabbalista asztrológia Karen Berggel, a Kabbala Központ spirituális igazgatójával

Tammuz egyike az év három negatív hónapjának – ezek Tevet, Tammuz és Áv. Jeruzsálem ostroma Tevet havában kezdődött, Tammuz havában Jeruzsálem falait áttörték, Áv havában pedig lerombolták a Jeruzsálemi Templomot, és magát a várost. A Kabbala azt tanítja, hogy a történelem inkább az év energia-folyamatai által válik érzékelhetővé, és kevésbé a fizikai eseményeknek köszönhetően. Éppen ezért, ha megvizsgáljuk az időpontot, amikor egy adott történelmi esemény bekövetkezett, könnyebben megérthetjük, miért történt.

Minden egyes égitest két-két jelet vezérel, kivéve a Napot, mely csak az oroszán (Áv) havát, és a Holdat, mely csak a rák (Tammuz) havát vezéri. Nem csoda, ha keletkezik egyfajta egyensúlyvesztés. Ez az egyensúlyhiány készíti a rákot, a hónap jegyét arra, hogy oldalra tartson, ahelyett, hogy előre vagy hátra menne. Valamint emiatt keletkezik arra is tér ebben a hónapban, hogy a rákbetegség elkezdődjön; ez az egyetlen olyan hónap, mely egy betegség nevét hordozza. A szártán szó (magyarul: rák) az arámi nyelvben két részből tevődik össze, a „szár” jelentése: minden negativitást eltávolítani és kitisztítani. Rák hónapjának ereje az, hogy eltávolít minden olyan problémát vagy negatív helyzetet az életünkől, mely ezt a betegséget okozhatná.

Úgy tűnik, mintha a rákoknak több szeretetre volna szükségük, mint a más jegyekben születetteknek. A Hold fogyása miatt úgy érzik, hogy valami mindig hiányzik, és ez az érzés depresszióhoz is vezethet. Ezekben a pillanatokban a másokra való odafigyelés, másokkal való megosztás, másokat szeretni, és másoknak adni – ezek jelenthetnek gyógyulást. Ezen kívül, a rák szülöttjének igyekeznie kell elengedni a múltat, és átlátni a rossz érzéseken, sebeken. Ez az egyedüli módja annak, hogy valódi boldogságot és szeretetet találjanak. A rák szülöttje kifejezetten otthonszerető. Mottójuk „az én házam, az én váram”; erősen köti őket a család és az otthon. Szeretik a történelmet és az archeológiát: bármit, ami a múltra emlékezteti őket.

Miközben ez a hónap az egyik legzürzavarosabb és legdühítőbb időszak lehet, egyben az egyik legjobb lehetőség arra, hogy túltekintsünk a zürzavaron. Ha most erősítjük a belső figyelmünket, nagyobb belátással bírnunk majd az egész évben. ■

REJTVÉNYSAROK

POÉNVADÁSZAT A vics csattanója a kék sorban olvasható!

FESTÉK ELTÁVOLÍTÁSA	A VICS POÉNJÁ	DALRA ...: ÉNEKELNI KEZD E NAPI	FRANCIA AUTÓJEL RÉSZÉRE RÖVIDEN	KISSÉ RÁFAGYI	MARADI VÉN-EMBER										
RÓMAI 50-ES HÉTVÉGI HÁZIKÓ			LOMBOS NÖVÉNY KÉZBEN FOGÓ												
OLASZ AUTÓ-MÁRKA					LITER RÖVIDEN FÉSZKET ÉPÍT										
A FOGORVOSNÁL MONDJUK!		ÖRLEMÉNY HULLÁM-ZIK													
ORFEUMBAN VAN! TÖKSZELETI!			RÁCS MÖGÖTT ÜL JÁROM												
MADÁRBORTÓN PALACKZÁR				PÁRATLAN KEGYI BÁLVÁNYOZ		GYOMNÖVÉNY HELYBEN ÁLLI	OTT A MÉLYBEN, NÉPIES SZÓVAL	A BŐR VEGYJELE SZÁMLÁT LETILTÓ						MEREVEN NÉZ CÍMER-MADÁR	
			SZESZFOGYASZTÁS HITELES MÉRTÉK												
IMAVÉGI APRÓ ÉLŐSDI 2/3 LAT			NEM IS AMAZI VIRÁGOT GYÚJT					HÜLGY, URINÓ SZECSKÁT ERJESZT							
VIRSLI-ÍZESÍTŐ						VAGON-FÉKEZŐ ÁRAM-FORRÁS									
ZÜGOLÓDIK PIHEN A GÜLYA					KENDERT TÖR MESSZE LEVŐ									SZILÁRD ALAPELV	
				JANUÁRBAN ÜDÜL VÍZPARTI CSERJÉS										SIEMENS, RÖVIDEN ORVOS, TRÉFÁSAN	
DECI, RÖVIDEN FÉLIG ADI		HAJIGÁLÓ TISZTÍTÓ-ESZKÖZ						MAGASZTOS VERS OKTÓBERI							
AZ ILLETŐ ÉS TÁRSAI			TÖRT RÉSE LEVEGŐ, RÉGISEN						HORDÓ BELSEJE TÜZET SZÜNTET						
TALÁL FÜSTÖT EREGET				TÁNCOT JÁR KÉMÉNY OLDALAI!				TRAUMA SÍSPORT KELLÉKE!							
						FINOM AZ ÉTEL CÍMŰ, RÖVIDEN									
A PARKOLÓ JELE	K													SZEMÉLYES NÉVMÁS	

SUDOKU Írjon az ábrák üres négyzeteibe 1 és 9 közötti egész számokat úgy, hogy minden sorban, minden oszlopban és a vastag vonallal határolt színes területeken belül minden szám egyszer forduljon elő!

3			9	6	8	5		7
	2		4		7			5
						8		9
1	8					2		
							7	
7	5				3	6	2	1
4			2				3	6
	9							
	3	5			9			2

9	8							4
				7		9	8	
		6		4	8			
				1				
8							5	3
						4		6
4		7		6	5	3		
	8				9	7		6
7	1		6			4	5	3

Nincs időd ulpánon tanulni?

Tanuld velem online a héber nyelvet, kezdő és haladó szinten! Nagy gyakorlattal, egyénileg kidolgozott módszer alapján, személyre szabva tanítom, rugalmas időbeosztással.

Várom a jelentkezésedet emailben:
saron.aser@gmail.com